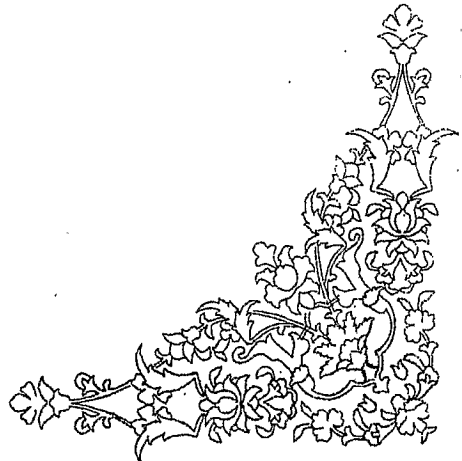
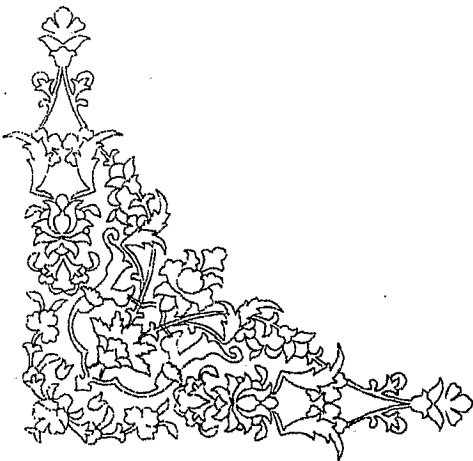

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱۰۸۴/۱۷

فصلنامه علمی - پژوهشی - تخصصی	
پایان نامه	
شماره ثبت	LB
شماره مرتب	۴۹
شماره ثبت	۸۴/۱۱/۱۱

دانشگاه پیام نور

دانشکده واحد تحصیلات تکمیلی - تهران

گروه علوم تربیتی

عنوان پایان نامه

تاثیر برنامه های آموزش مداوم جامعه پزشکی بر افزایش کارایی
پزشکان متخصص بیهوشی و مراقبت های ویژه

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
در رشته برنامه ریزی درسی

مؤلف

صغری عمرانی ساروی

استاد راهنما

دکتر غلامعلی سرمد

استاد مشاور

دکتر مهران فرج الهی

ماه و سال انتشار

تیر ماه ۱۳۸۳

۱۳۸۷ / ۲ / ۱۱

۱۰۵۴۱۶

تصویب نامه

پایان نامه تحت عنوان :

“تاثیر برنامه های آموزش مداوم جامعه پزشکی بر افزایش کارایی پزشکان متخصص بیهوشی و مراقبت های ویژه” که توسط خانم صغری عمرانی ساروی تهیه و به هیات داوران ارائه گردیده است مورد تایید می باشد.

تاریخ دفاع : ۸۳ / ۴ / ۲   نمره : ۱۹/۵   درجه ارزشیابی : عالی

اعضای هیات داوران :

نام و نام خانوادگی   هیات داوران   مرتبه علمی   امضا

دانشیار

استاد راهنما

آقای دکتر سرمد

۱۳۸۷ / ۲ / ۱۷
استادیار

استاد داور

آقای دکتر ابراهیم زاده

استادیار

استاد مشاور

آقای دکتر فرج اللهی

استاد یار

نماینده گروه

آقای دکتر فرج اللهی

تقدیر و تشکر

بدینوسیله از زحمات آقایان دکتر غلامعلی سرمد و دکتر مهران فرج‌اللهی که به عنوان اساتید راهنما و مشاور در تدوین این پایان‌نامه زحمات فراوان تقبل کرده‌اند، سپاسگزاری عمیق خودم را ابراز می‌دارم.

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات پژوهش

۱	- مقدمه.....
۳	۱-۱. بیان مسئله.....
۴	۱-۲. اهداف پژوهش.....
۵	۱-۳. اهمیت و ضرورت انجام پژوهش.....
۵	۱-۴. انگیزه‌های پژوهشگر.....
۶	۱-۵. فرضیه‌های پژوهش.....
۶	۱-۶. متغیرهای پژوهش.....
۶	۱-۷. واژه‌های کلیدی.....

فصل دوم: ادبیات و پیشینه‌های پژوهش

۹	۲-۱. مقدمه.....
۱۰	۲-۲. تعریف آموزش.....
۱۴	۲-۳. مفهوم آموزش کارکنان.....
۱۹	۲-۴. انواع آموزش.....
۲۶	۲-۵. آموزش مداوم پزشکان.....
۳۳	۲-۶. عوامل مؤثر در توفیق برنامه‌های آموزشی.....
۳۶	۲-۷. کارآیی.....
۴۰	۲-۸. اثربخشی.....
۴۳	۲-۹. عوامل مؤثر بر عملکرد.....
۵۶	۲-۱۰. پیشینه‌های پژوهش.....

فصل سوم: فرایند پژوهش

۶۳	. مقدمه.....
۶۳	۳-۱. روش پژوهش.....
۶۳	۳-۲. جامعه آماری.....

- ۴-۳. ابزار جمع‌آوری اطلاعات..... ۶۴
- ۵-۳. چگونگی تعیین روایی و اعتبار پرسشنامه..... ۶۶
- ۶-۳. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها..... ۶۶

فصل چهارم: یافته‌های پژوهش

- ..... ۶۷ مقدمه
- ۴-۱. توصیف داده‌ها..... ۶۸
- ۴-۲. تجزیه و تحلیل آماری فرضیه‌ها..... ۹۱
- ۴-۲-۱. تجزیه و تحلیل آماری سؤالات مربوط به دانش..... ۹۱
- ۴-۲-۲. تجزیه و تحلیل آماری سؤالات مربوط به مهارت..... ۹۵
- ۴-۲-۳. تجزیه و تحلیل آماری سؤالات مربوط به نگرش..... ۱۰۰

فصل پنجم: نتیجه‌گیری و پیشنهاد

- ۵-۱. خلاصه پژوهش..... ۱۱۲
- ۵-۲. بحث و نتیجه‌گیری..... ۱۱۵
- ۵-۳. محدودیتها و مشکلات پژوهش..... ۱۱۸
- ۵-۴. پیشنهادها..... ۱۲۰
- ۵-۴-۱. پیشنهادهای مبتنی بر یافته‌های پژوهش..... ۱۲۰
- ۵-۴-۲. پیشنهادهایی به محققان بعدی..... ۱۲۲
- ۵-۵. فهرست منابع..... ۱۲۳
- ..... پیوستها

نام خانوادگی دانشجو: عمرانی ساروی

نام: صغری

عنوان پایان نامه : تاثیر برنامه های آموزش مداوم جامعه پزشکی بر افزایش کارآیی پزشکان متخصص بیهوشی و مراقبت های ویژه

استاد راهنما: دکتر غلامعلی سرمد

استاد مشاور: دکتر مهران فرج الهی

مقطع : کارشناسی ارشد رشته : علوم تربیتی گرایش : برنامه ریزی درسی

دانشگاه: دانشگاه پیام نور تهران

دانشکده: واحد تحصیلات تکمیلی تهران تاریخ فارغ التحصیلی: ۱۳۸۳ تعداد صفحه: ۱۲۵

کلید واژه ها : آموزش مداوم جامعه پزشکی- کارایی کارکنان - پزشک متخصص - مهارت بالینی نگرش

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی تأثیر برنامه های آموزش مداوم جامعه پزشکی بر افزایش کارآیی پزشکان متخصص بیهوشی و مراقبت های ویژه می پردازد.

هدف از این پژوهش تعیین تأثیر برنامه های آموزش مداوم جامعه پزشکی بر افزایش کارایی (افزایش اطلاعات علمی، مهارت های بالینی و توسعه نگرش) پزشکان متخصص بیهوشی و مراقبت های ویژه است.

جامعه آماری این پژوهش کلیه متخصصان بیهوشی و مراقبت های ویژه اند که در سراسر ایران به کار اشتغال دارند.

نمونه آماری این پژوهش پزشکان شرکت کننده در سومین همایش بین المللی بیهوشی و مراقبت های ویژه اند.

ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه محقق ساخته بود که اطلاعات مندرج در آن با بکارگیری شاخص های آمار توصیفی و استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و آزمون t مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

"ادامه چکیده پایان نامه"

نتایج بیانگر این است که:

۱. بین برنامه‌های آموزش مداوم جامعه پزشکی و افزایش اطلاعات علمی متخصصین بیهوشی و مراقبت‌های رابطه معنی‌دار وجود دارد.
  ۲. بین برنامه‌های آموزش مداوم جامعه پزشکی و افزایش مهارت‌های بالینی پزشکان متخصص بیهوشی و مراقبت‌های ویژه رابطه معنی‌دار وجود دارد.
  ۳. بین برنامه‌های آموزش مداوم جامعه پزشکی و توسعه نگرش پزشکان متخصص بیهوشی و مراقبت‌ای ویژه رابطه معنی‌دار وجود دارد.
  ۴. و در نهایت تأثیر برنامه‌های آموزش مداوم جامعه پزشکی بر افزایش کارآیی پزشکان متخصص بیهوشی و مراقبت‌های ویژه معنی‌دار است.
- و به عنوان نتیجه نهایی می‌توان گفت: با توجه به اطلاعات بدست آمده و تجزیه و تحلیل آماری آنها بین برنامه‌های آموزش مداوم جامعه پزشکی و افزایش کارایی پزشکان رابطه معنی‌دار وجود دارد.

فصل اول

کلیات پژوهش

امروزه آموزش مداوم به عنوان یک ضرورت در جهان مطرح است. بسیاری از کشورها در جستجوی آموزش‌های مؤثرتر جهت کاستن هزینه‌های سیستم‌های بهداشتی-درمانی و پر کردن شکاف میان علم و عمل هستند. آموزش مداوم بخش تفکیک‌ناپذیری از فعالیت هر سازمانی است که در طول چند دهه اخیر به گونه‌ای چشمگیر در اکثر کشورهای دنیا مورد توجه قرار گرفته است. رسیدن به اهداف سازمانی بستگی به توانایی پزشکان و پرسنل وابسته در انجام وظایف محوله و انطباق با محیط تغییر دارد.

سازمان یک سیستم پویاست، چون شرایط و اوضاع محیط به طور مداوم در حال تغییر است و چون این تغییر بر روی سازمان مؤثر است، ضروری است که سازمان برای حفظ و بقا، خود را با این تغییرات وفق دهد. به عقیده صاحب‌نظران علم مدیریت سازمان باید برای وفق با تغییرات محیطی، رشد و توسعه سازمانی به طور مداوم و مستمر اقدام به توسعه و بهسازی بر چهار متغیر نیروی انسانی، تجهیزات و تکنولوژی، قوانین و مقررات و جو و فرهنگ سازمانی نماید.

همانطوری که مشاهده می‌شود، مهمترین فعالیت بهسازی و توسعه نیروی انسانی است، به عبارت دیگر برای اینکه پزشکان بتوانند از عهده خواسته‌های جدید، مسائل و دشواری‌های تازه برآیند مدیران باید انگیزه‌های آموزش و فرصت پیشرفت پزشکان خود را به گونه‌ای که آنان بتوانند از تمام استعدادهای خود بهره گیرند فراهم سازند.

سازمان در تلاش این است که تجاری فراهم آورد تا فرد را در انجام اثربخش تر وظایف شغلی یاری رساند. هدف برنامه‌های آموزشی آن است که این تجارب را به نحوی شکل دهد که نگرش‌ها یا مهارت‌های مناسب و مقتضی کسب شوند و گسترش یابند. بنابراین آموزش مداوم را می‌توان به عنوان کوششی مداوم و برنامه‌ریزی شده از سوی سازمان برای تغییر رفتار اعضای خود از رهگذر یادگیری به منظور افزایش اثربخشی، ارتقای دانش، سطوح شایستگی پزشکان، عملکرد سازمانی و نهایتاً سطح سلامت جامعه تلقی کرد.

بی‌شک حساسیت و اهمیت علم پزشکی در نجات جان انسان‌هاست که به آموزش پزشکی چه در دوران دانشگاهی و چه پس از آن اهمیت فوق‌العاده بخشیده است. در بسیاری از کشورها پایان دوره پایه آموزش پزشکی با کسب دیپلم یا مدرک همراه است که بیانگر سطح معینی از تجربه و پایان اولین مرحله آموزش پزشکی است. اما یک پزشک برای کسب شایستگی بیشتر باید در طول زندگی خود آموزنده‌ای سخت‌کوش و دانشجویی پرشور باشد، به طوریکه اگر به این امر اهتمام نوزد، ۱۲ تا ۱۵ سال بعد از اخذ مدرک تنها ۱۵ درصد شایستگی یک پزشک مطلوب را خواهد داشت، نیمه عمر دانش پزشکی برای علوم پزشکی یویا (بیوشیمی، فارماکولوژی) ۳ تا ۴ سال و برای علوم پزشکی با پویائی کمتر از ۷ تا ۸ سال است. بنابراین هر ۴ تا ۵ سال به طور متوسط ۵۰ درصد حجم دانش پزشکی کهنه می‌شود و ۷۰ درصد در طول ۸ تا ۱۰ سال. آموزش مداوم در همین راستا، کلیه تجربیات یادگیری بعد از آموزش دانشگاهی است که به افراد کمک می‌کند تا مهارت‌های مرتبط با مسئولیت‌های حرفه‌ای خود را حفظ و ارتقا بخشند، به عبارت دقیق‌تر آموزش مداوم در برگیرنده‌ی تمامی فعالیت‌هایی است که مشخصاً و به گونه‌ای سیستماتیک با هدف اخذ اطلاعات، دانش‌ها و مهارت‌های حرفه‌ای اعم از قبلی و جدید سازماندهی می‌شود. آموزش مداوم در پزشکی فرایندی است که در جهت خدمت به شاغلین خدمات بهداشتی-درمانی به منظور تطابق آنان با تحولات دنیای علمی، تجدید و روزآمد نمودن اطلاعات پزشکی، به کارگیری مؤثر یافته‌ها و اندوخته‌های علمی و در نهایت ارتقا خدمات بهداشتی-درمانی به جامعه طراحی می‌شود. آموزش مداوم در دیدگاه‌های مختلف:

الف- به عنوان اهرم توسعه

ب- به عنوان یک فعالیت سودآور

ج- به عنوان یک ضرورت حرفه‌ای اهمیت دارد. زیرا طبیعت پزشکی ایجاب می‌کند که پزشکان در هر تخصص به ویژه پزشک عمومی باید تحت یک فرایند آموزش مداوم در طی زندگی حرفه‌ای خود قرار گیرند.

چندانکه پروفیسور هریس می‌گوید:

"اگر فردی اظهار نماید که آموزش پزشکی گران است و آموزش مداوم نیز از آن مستثنا نیست، آن فرد از گران شدن اشتباهات پزشکی آگاه نیست."

در این فصل پس از بیان مسئله و اهمیت و ضرورت انجام پژوهش، انگیزه های پژوهشگر، فرضیه ها و متغیرهای پژوهش و واژه های کلیدی پژوهش مطرح شده است.

۱-۲. بیان مسئله

آموزش مداوم در چند دهه اخیر به عنوان یکی از ارکان آموزش مورد توجه قرار گرفته است. سازماندهی و تشکیلات آموزش مداوم در حال گسترش کمی و کیفی بوده و از جمله روشهای جدید آموزشی برای یادگیری بهتر در جهت ارتقای کیفیت ارائه خدمات بهداشتی- درمانی در دست اجرا است. در کشور ایران این برنامه های آموزش مداوم از سال ۱۳۶۸ آغاز گردیده است و در همه دانشگاهها، بالغ بر ۲۰۰۰ برنامه آموزش مداوم در کشور اجرا شده که ۶۰۸ مورد آن کنگره و سمینار علمی جامعه پزشکی و ۷۰۰ مورد برنامه مداوم گروههای تخصصی پزشکی و مابقی کنفرانس های علمی که کارگاه های آموزشی، پژوهشی و خودآموزی بوده است.

با توجه به اینکه آموزش بنیان همه یادگیریهاست، وظیفه هر سیستم مدیریتی است که به افراد در جهت پیشرفت و بهبود توانایی های شغلی که همان بهسازی نیروی انسانی است، کمک شود. بنابراین متوجه می شویم که هدف غایی از برنامه های آموزش مداوم پزشکان بالا بردن سطح آگاهی و در نهایت سطح کارآیی این قشر از جامعه کشور ایران است. ولی نکته ای که پس از گذشت چندین سال از آغاز اجرای برنامه های آموزش مداوم باید به آن توجه می شد، تأثیر این برنامه های آموزشی بر کارآیی جامعه پزشکی بود، با توجه به اینکه تنظیم و برگزاری این برنامه ها علاوه بر تحمیل هزینه های فراوان و صرف وقت نیاز به بررسی جهت مفید بودن نیز دارد. تاکنون مطالعات متعددی بر سطح نگرش و محتوای برنامه های آموزش مداوم پزشکی صورت پذیرفته است ولی مورد خاصی که باید به آن توجه می شد، بررسی کارآیی این برنامه ها بر عملکرد پزشکان از آموزش فوق الذکر در جهت تأثیر بر فعالیتهای درمانی بوده است که سوالات زیر مواردی از این موضوع را آشکار می سازد:

۱- خصوصیات برنامه های آموزش مداوم پزشکی مناسب به نظر پزشکان متخصص

بیهوشی و مراقبتهای ویژه چگونه است؟

۲- محتوای برنامه های آموزش مداوم تا چه حد با نیازهای آموزشی فراگیران

مطابقت دارد؟

۳- آیا در جریان برنامه‌های آموزش مداوم از روش‌های نوین تدریس به طور مناسب استفاده می‌شود؟

۴- آیا در جریان برنامه‌های آموزش مداوم از وسایل آموزشی مناسب استفاده می‌شود؟

۵- آیا برگزاری برنامه‌های آموزش مداوم بر کارآیی پزشکان متخصص بیهوشی و مراقبت‌های ویژه تأثیر مثبت دارد؟

۶- متخصصین بیهوشی و مراقبت‌های ویژه شرکت در کدامیک از موارد سمینارها، تازه‌های بیهوشی و یا کنفرانس‌ها را ترجیح می‌دهند؟

۷- آیا برگزاری برنامه‌های آموزش مداوم جامعه پزشکی در ایجاد علاقه در ۷ متخصصین بیهوشی و مراقبت‌های ویژه مفید بوده است؟

۸- آیا برگزاری برنامه‌های آموزش مداوم در تحکیم اطلاعات صحیح قبلی موثر بوده است. لازم به ذکر است که اطلاعات این پژوهش از سومین همایش مراقبت‌های ویژه در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان بدست آمده است.

۳-۱. اهداف پژوهش

هدف کلی:

تعیین میزان تأثیر برنامه‌های آموزش مداوم جامعه پزشکی بر کارآیی جامعه

پزشکان متخصص بیهوشی و مراقبت‌های ویژه

اهداف جزئی:

۱- تعیین میزان تأثیر برنامه‌های آموزش مداوم جامعه پزشکی بر افزایش اطلاعات تخصصی پزشکان متخصص بیهوشی و مراقبت‌های ویژه

۲- تعیین میزان تأثیر برنامه‌های آموزش مداوم جامعه پزشکی بر افزایش مهارت بالینی پزشکان متخصص بیهوشی و مراقبت‌های ویژه

۳- تعیین میزان تأثیر برنامه‌های آموزش مداوم جامعه پزشکی بر توسعه نگرش پزشکان متخصص بیهوشی و مراقبت‌های ویژه

۱-۵. اهمیت و ضرورت انجام پژوهش

با توجه به اهمیت آموزش مداوم در تمامی رشته‌ها به خصوص رشته بیهوشی و مراقبت‌های ویژه انجام این پژوهش ضرورت داشت. البته لازم به ذکر است در دفتر توسعه آموزش مداوم پزشکی کلیه برنامه‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد، ولی نمی‌توانست به طور کامل پاسخگوی سؤالات تحقیق ما باشد. با انجام این تحقیق امیدوار بودیم، به پاسخ سؤالات مطرح شده در این پژوهش دست یافته و به بررسی بیشتر تأثیر برنامه‌های آموزشی مداوم جامعه پزشکی بر افزایش کارآیی پزشکان متخصص بیهوشی و مراقبت‌های ویژه بپردازیم. زیرا در مطالعات قبلی به بررسی کارآیی به طور خاص اشاره نشده است.

۱-۵. انگیزه‌های پژوهشگر

با انجام این مطالعه محقق امیدوار است که بتواند برنامه‌های آموزش مداوم جامعه پزشکی را از دیدگاه گسترده تری مورد بررسی و تحقیق قرار دهد. تحقیقات قبلی در زمینه برنامه‌های آموزش مداوم جامعه پزشکی تنها به یک جنبه خاص پرداخته است. ولی در این تحقیق، محقق به بررسی میزان وسیع تری از جنبه‌های آموزش پزشکی پرداخته و سعی در بررسی تأثیر برنامه‌های آموزش مداوم جامعه پزشکی بر میزان دانش، مهارت بالینی و تغییر و توسعه در نگرش پزشکان را دارد همچنین محقق امیدوار است، نقاط قوت و ضعف برنامه‌های آموزش مداوم پزشکان متخصص بیهوشی و مراقبت‌های ویژه را مشخص سازد. طبعاً با روشن شدن این نکات می‌توان در جهت ارتقای کیفی برنامه‌های یاد شده پیشنهادهایی را عرضه کرد، تا وزارت بهداشت- درمان و آموزش پزشکی در طراحی برنامه‌های مشابه آ آینده از آن استفاده کند. افزون بر این دانشگاهها و سایر مؤسساتی که در زمینه برنامه‌های آموزشی فعالیت می‌نمایند و پزشکان متخصص بیهوشی و مراقبت‌های ویژه و پرسنل رشته‌های وابسته نیز می‌توانند از این نتایج بهره‌مند شوند.

۶-۱ فرضیه‌های پژوهش

فرضیهٔ عام:

بین برنامه‌های آموزش مداوم جامعه پزشکی و افزایش کارآیی پزشکان متخصص بیهوشی و مراقبت‌های ویژه رابطه وجود دارد.

فرضیه‌های خاص:

۱- بین برنامه‌های آموزش مداوم جامعه پزشکی و افزایش دانش پزشکان متخصص بیهوشی و مراقبت‌های ویژه رابطه وجود دارد.

۲- بین برنامه‌های آموزش مداوم جامعه پزشکی و افزایش مهارت بالینی پزشکان متخصص بیهوشی و مراقبت‌های ویژه رابطه وجود دارد.

۳- بین برنامه‌های آموزش مداوم جامعه پزشکی و توسعه نگرش پزشکان متخصص بیهوشی و مراقبت‌های ویژه رابطه وجود دارد.

۷-۱ متغیرهای پژوهش

متغیر مستقل - متغیر مستقل این پژوهش، آموزش مداوم است.

متغیر وابسته - متغیر وابسته این پژوهش، کارآیی پزشکی است که دوره‌های آموزش مداوم جامعه پزشکی را گذرانده‌اند.

۸-۱ واژه‌های کلیدی و اصطلاحات

آموزش مداوم

تعریف نظری: آموزش عبارت است از " هر نوع رخداد برنامه‌ریزی شده، که جنبه انسانی دارد و هدف از آن یادگیری و فهم فراگیر است و می‌تواند در هر یک از مراحل حیات انسان به وقوع بپیوندد " (پیتز، جارویس، ۱۹۹۵، ص ۲۷).

تعریف عملیاتی: منظور از تأثیر آموزش مداوم در این پژوهش تاثیر برنامه‌های آموزش مداوم بر افزایش دانش، مهارت بالینی و توسعه نگرش پزشکان متخصص بیهوشی و مراقبت‌های ویژه بعد از شرکت در سومین همایش مراقبت‌های ویژه پزشکی ایران در سی‌ام مهرماه و یکم و دوم آبانماه ۱۳۸۲ در مرکز همایش‌های علمی- فرهنگی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان است.

کارآیی کارکنان

تعریف نظری: " منظور افزایش دانش، تغییر در نگرش و رفتار کارکنان در جهت اهداف سازمان پس از اتمام دوره آموزشی است " (حسین، خلود، ۱۳۶۹، ص ۱۰).

تعریف عملیاتی: منظور افزایش دانش و مهارت بالینی، تغییر در نگرش و رفتار پزشکان متخصص بیهوشی و مراقبت‌های ویژه در جهت اهداف آموزش مداوم جامعه پزشکی پس از اتمام سومین همایش مراقبت‌های ویژه پزشکی ایران در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان با توجه به میزان پاسخ‌های داده شده به سؤالات پرسشنامه است.

مهارت: " توانایی شخص به انجام دادن کاری به آسانی و دقت که ممکن است کار بدنی یا ذهنی باشد مخصوصاً کارهایی که پیچیدگی زیاد دارند " (علی اکبر، شعاری نژاد، ص ۴۰۹).

مهارت بالینی: توانایی پزشکان متخصص بیهوشی و مراقبت‌های ویژه در انجام کارهایی است که نیاز شفلی آنان بوده و جهت پیشرفت در این حرفه و ارائه خدمات درمانی مطلوب داشتن این مهارت ها الزامی است (لوله گذاری داخل تراشه) از طرف دیگر با پیشرفت تکنولوژی وسایل و ابزار جدید جهت انجام خدمات درمانی مطلوب ارائه می شود که نیاز به آموزش و کسب مهارت دارد. میزان قابل توجهی از این مهارت اندوزی در برنامه های آموزش مداوم جامعه پزشکی کسب می شود.

نگرش (طرز برخورد، طرز تلقی، گرایش) : "مجموعه عواملی که زمینه رفتار را در فرد ایجاد می کند. مثل شخصیت فرد و تجارب وی" (شمس السادات ، زاهدی و همکاران ، ۱۳۷۶ ، ص ۲۳).

پزشک متخصص:

تعریف نظری: " به کسانی که تحصیلات تخصصی پزشکی را در یکی از دانشگاههای داخل یا خارج به پایان رسانیده و به اخذ پایان نامه نایل آمده اند . مدرک آنها مورد تأیید وزارت بهداشت - درمان و آموزش پزشکی یا وزارت علوم و تحقیقات و فناوری است اطلاق می شود. افزون بر آن متخصص به معنای کسی است که در کاری یا حرفه ای دارای مهارت و ورزیدگی باشد" (سعید، آصفزاده، ۱۳۶۹، ص ۱۹۲).

تعریف عملیاتی: در این پایان نامه پزشک متخصص بیهوشی به کسانی اطلاق گردیده که دارای تحصیلات دکترای تخصصی بیهوشی و مراقبت های ویژه از یکی از دانشگاههای داخل یا خارج کشور هستند.

فصل دوم

ادبیات و پیشینه‌های پژوهش

۲-۱. مقدمه

در حال حاضر بیش از ۴۰/۰۰۰ پزشک در کشور ما در زمینه ارائه خدمات بهداشتی و درمانی انجام وظیفه می‌نمایند. بدیهی است که نمی‌توان ادعا کرد که کلیه پزشکان شاغل دانش، آگاهی و مهارت‌های بالینی روز دنیا را برای انجام وظیفه دارا هستند. افزون بر این هر روز تعدادی پزشک دانش آموخته شده و عمر پزشکی تعدادی دیگر از پزشکان بالا می‌رود. از طرفی پیشرفت‌های وسیعی که در ممالک پیشرفته دنیا در زمینه‌های تکنولوژی پزشکی و روش‌های جدید درمانی صورت می‌گیرد نیاز به آموزش‌های جدید را مطرح می‌سازد. انسان موجودی است با توانائی‌های نامحدود و علم پزشکی علمی است در حال پیشرفت که سطح این پیشرفت هم نامحدود است، از طرفی با پیشرفت علم پزشکی نیازهای جامعه نیز تغییر یافته است. آنچه که در دو دهه قبل برای کشور ما یک مشکل اساسی بوده اینک به عنوان یک مسئله حل شده تلقی می‌شود. (بیماری‌های مسری نظیر کزاز، سیاه‌سرفه و...) افزون بر این با پیشرفت شهرنشینی و صنعتی شدن جوامع مشکلات دیگری نظیر بیماری‌های قلبی و ریوی و بیماری‌های روانی به صورت یک مشکل جدی مطرح می‌گردد. بدیهی است، پزشکی که تفکرات پزشکی و علم پزشکی او متعلق به سالها قبل باشد، نمی‌تواند حل کننده مشکلات روز درمانی و بهداشتی جامعه باشد. بنابراین نیاز به آموزش در حرفه پزشکی یک نیاز دائمی است و تنها مطالعه، تحقیق و یادگیری به دانشکده‌ها و دانشگاهها خلاصه نمی‌شود و باید یک آموزش فراگیر و مداوم وجود داشته باشد. پزشکی، علمی است که دارندگان آن مشمول مصداق عینی این بیت هستند. " ز گهواره تا گور دانش بجوی " بنابراین نیاز به آموزش مداوم در رشته پزشکی و حرفه‌های وابسته به آن یک امر حیاتی و اجتناب‌ناپذیر است و باید توسط پزشکان و مسئولین وزارت بهداشت و درمان جدی تلقی شود. نکته مهم این است، تا چند سال قبل پزشکان جامعه ما درباره بیماریهای چندی از جمله ایدز که در حال حاضر یک مشکل اساسی در جامعه و همه دنیا است اطلاعاتی نداشتند، ولی اکنون به عنوان یک نیاز جدی برای جامعه پزشکی مطرح است که برای مقابله با آن نیاز به آموزش پزشکان وجود دارد. بنابراین به مقوله آموزش به عنوان یک برنامه اساسی در حرفه پزشکی باید توجه داشت. مهمترین نکته ایجاد علاقه و باور به آموزش در آموزش گیرنده قبل از ارائه

برنامه است و اینکه پزشک احساس نماید که به این دوره‌ها نیاز دارد. با استفاده از آموزش می‌توانیم سطح علمی و مهارت بالینی پزشکان را تغییر داده و زیر بنای جدیدی برای ایفای نقش مهم درمان که در کشور به عهده آنان گذاشته شده است به وجود آوریم. واضح است که هر پزشکی شخصا مسئولیت افزایش اطلاعات علمی، دانش و مهارت‌های بالینی خود را به عهده دارد. وی تا احساس نکند، نمی‌تواند در جهت یادگیری دانش جدید اقدام نماید. ولی متأسفانه عده‌ای نیز هستند که این نیاز را در خود احساس نمی‌کنند، این تعداد اندک از پزشکان بر اثر مرور زمان با افزایش آگاهی بیماران و پزشکان دیگر از محور درمانی کشور خارج خواهند شد. در پایان باید به طور جدی خاطر نشان ساخت که آموزش در حرفه پزشکی دائمی و اجتناب ناپذیر است. کاملاً روشن است، این امر نیز در رشته بیهوشی که در سالهای اخیر پیشرفتهای تکنولوژیک و تغییرات وسیع به وجود آمده در روشهای مختلف بیهوشی، همچنین توجه به کشف داروهای جدید نیاز به آموزش را بیشتر نمایان می‌سازد. داروهای متداول مورد استفاده در بیهوشی که در گذشته تعدادشان از انگشتان دست تجاوز نمی‌کرد اکنون به قدری افزایش پیدا کرده است که بسیاری از متخصصین بیهوشی کشورمان نیاز به شناخت این داروها، آموزش استفاده از این داروها، شناخت عوارض ناشی از دارو و ... را دارند. این امر امکان‌پذیر نیست مگر آنکه مسئولان نسبت به دوره‌های آموزش کوتاه مدت ضمن خدمت برای پزشکان اقدام لازم را معمول دارند.

در این فصل به تعریف آموزش و انواع آن، آموزش مداوم پزشکان، عوامل موثر در توفیق برنامه‌های آموزشی، کارآیی، اثر بخشی، عوامل موثر بر عملکرد و بررسی پیشینه‌های پژوهش می‌پردازیم.

نگاهی اجمالی به آموزش و پرورش

۲-۲. تعریف آموزش

“آموزش فرایندی است که در جهت کسب توانایی و مهارت بخصوصی صورت می‌گیرد. بنابراین واژه‌ای است محدودتر از تعلیم و تربیت، یا در واقع فرایندی است که موجب تغییراتی در جهت پیشرفت و اصلاح رفتارهای فرد می‌گردد” (صغری، معینی، ۱۳۷۰، ص ۱۱).